

Nuorten huumekuolemien ehkäisy osana kansallista yhteistyötä - vahvempaa osaamista ja yhdenvertaiset palvelut

Susan Laitala, kehittämispäällikkö, Terapiat etulinjaan

**Terapiat
etulinjaan**

Mielenterveystalo.fi

Terapiat
etulinjaan

Vahvempaa osaamista ja
yhdenvertaisemmat palvelut

Mielenterveystalo.fi

Mistä tilanteesta lähdimme liikkeelle 2020-2022

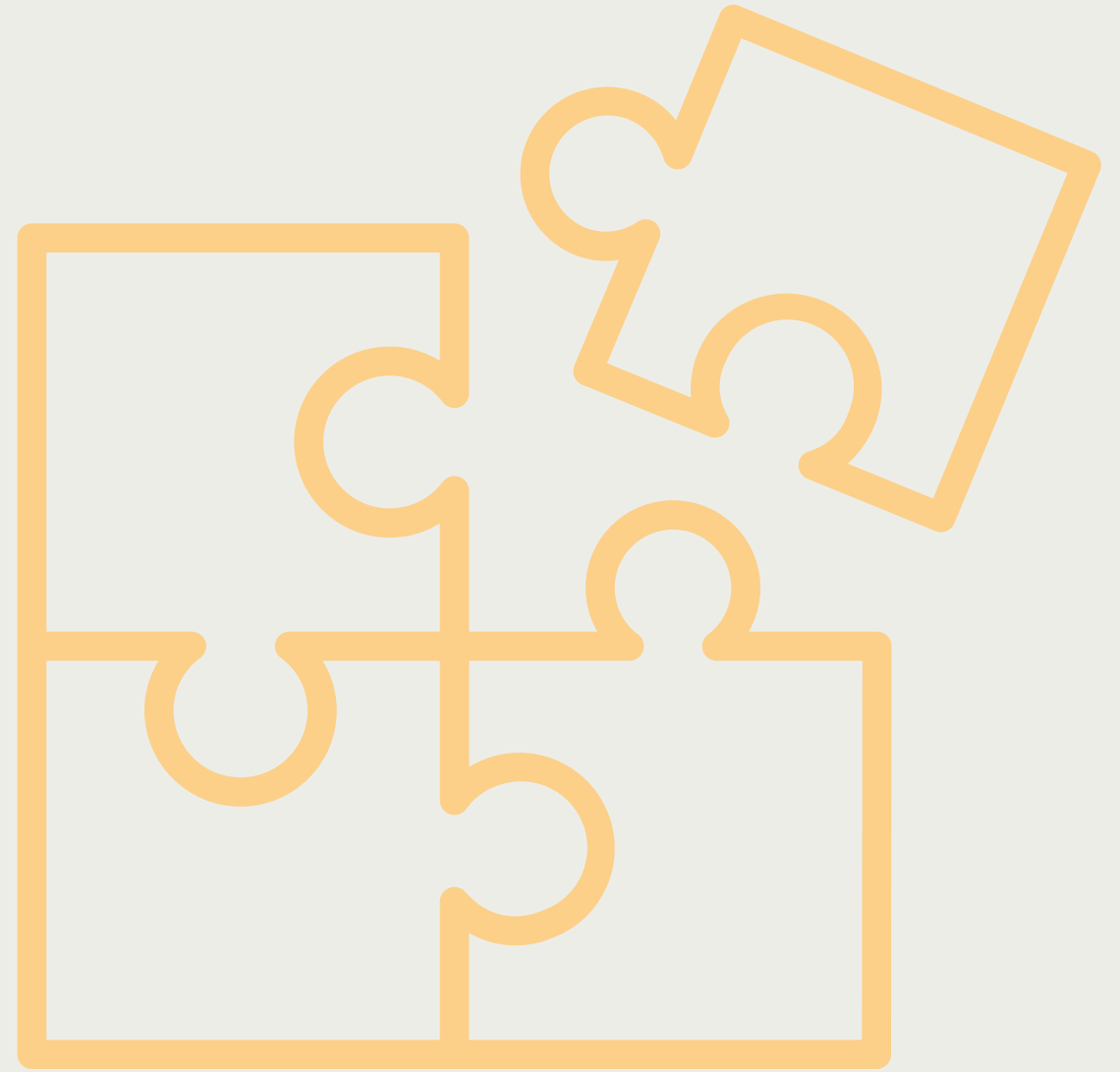
Menetelmien valintaa ei ohjannut palvelujärjestelmän kattavuus, vaan esimerkiksi ammattilaisen oma kiinnostus

Tiettyä menetelmäosaamista saattoi olla vain yhdellä tai kahdella ammattilaisella alueella, joka teki saatavuudesta sattumanvaraista ja haavoittuvaista

Osaamiskartoituksessa (6/2022) tunnistettiin 86 eri menetelmää olevan käytössä LaNu-palveluissa

Kohti yhteistä kehittämistä

- 2023 keskityttiin hyvinvointialueiden palvelujärjestelmien tarpeisiin, sekä yhtenäisten koulutuskokonaisuuksien muodostamiseen kaikissa ikäryhmissä. Näin voitiin vahvistaa myös porrasteisen hoidon ja tuen kehittymistä.

2020-25 Toteutetun kokonaisratkaisun rakenne ja osat:

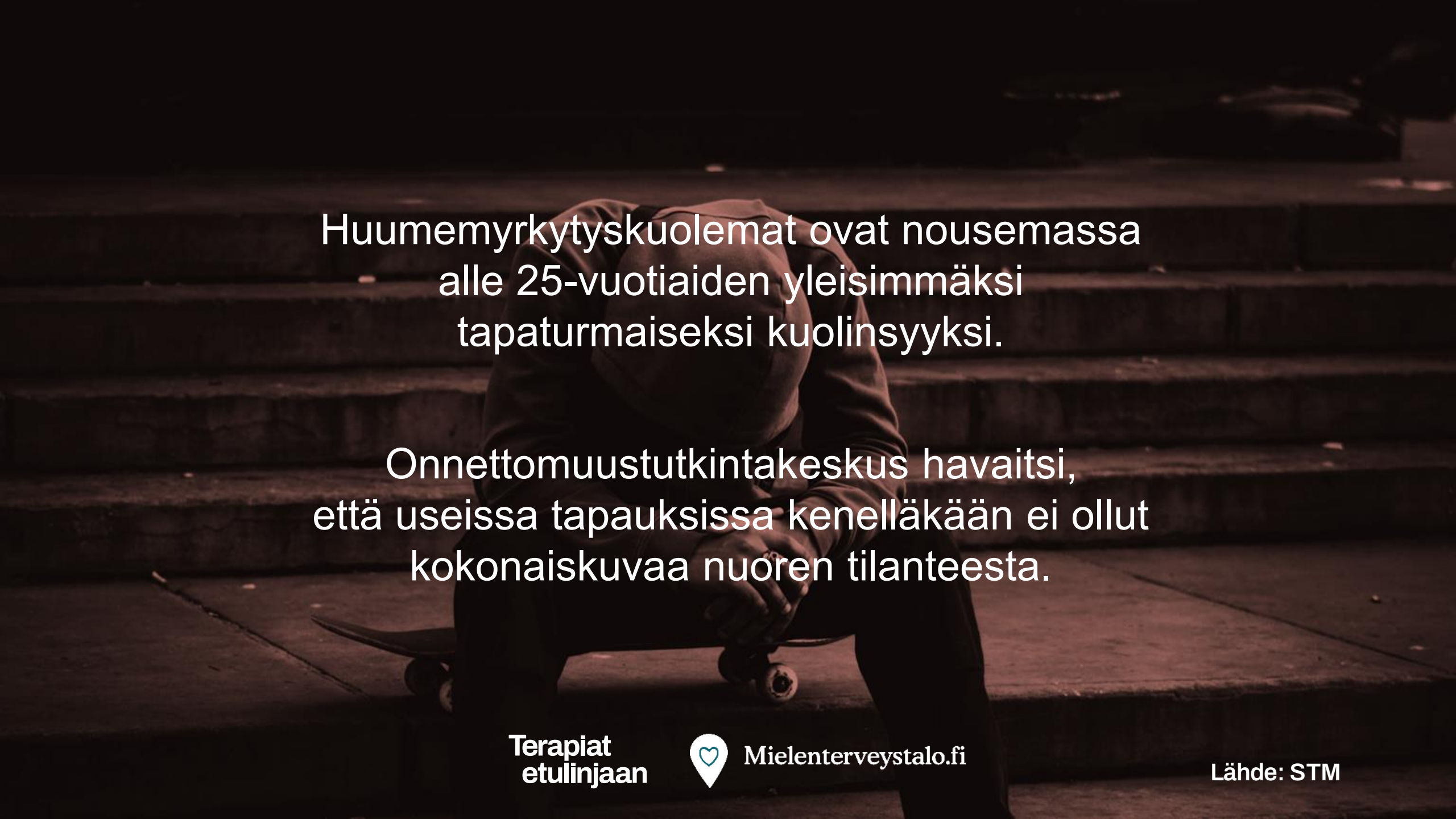
kattavat perustason psykososiaalisten hoitojen tukipalvelut kaikenikäisille
(mallit ja sisällöt erikseen kehitystason mukaan: lapset, nuoret, aikuiset)

2026 tavoitteet

- Vahvistetaan olemassa olevia rakenteita, sekä kuvataan ne mahdollisimman hyvin.
- **Tavoitteena rakentaa mahdollisimman pysyvät rakenteet.**
- **Koulutusala**
  - jatkuvan kehittämisen ja
  - osaamisen ylläpidon alustana
- Uusien päihdepalveluihin suunnattujen menetelmien kehittäminen
- Portfolio laajenee edelleen tarpeenmukaisesti

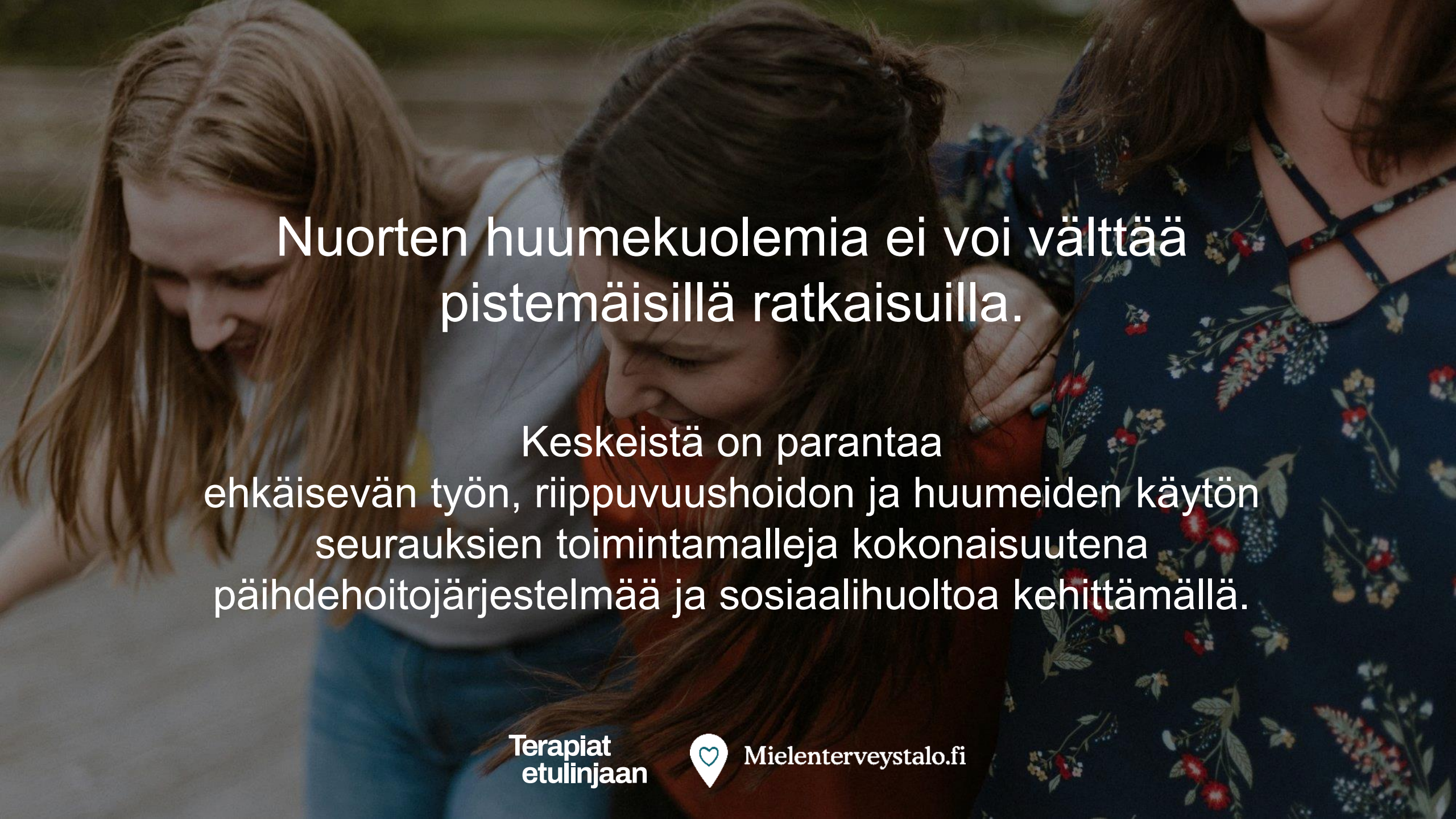
Huumemyrkytyskuolemat ovat nousemassa
alle 25-vuotiaiden yleisimmäksi
tapaturmaiseksi kuolinsyyksi.

Onnettomuustutkintakeskus havaitsi,
että useissa tapauksissa kenelläkään ei ollut
kokonaiskuvaa nuoren tilanteesta.

Hankkeen tausta

- Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoitti haettavaksi valtionavustusta nuorten huumekuolemien ehkäisemiseksi vuosille 2025–2027. **Avustuksen tarkoituksena on kattaa kustannuksia, jotka kertyvät huumekuolemien ehkäisyn menetelmien, huumeiden käytön varhaisen tunnistamisen sekä tuen ja hoidon koordinaatiosta ja sisällön kehittämisestä.**
- Pääministeri Orpon hallitusohjelman ja kevään 2024 riihipäätösten mukaisesti nuorten huumekuolemien ehkäisyyn on varattu rahoitusta yhteensä 10,9 miljoonaa euroa vuosille 2025–2027 talousarvion momentille 33.60.31 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kansallinen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v).

A photograph of three young women hugging each other outdoors. The woman on the left has long blonde hair and is wearing a white top. The woman in the middle has dark hair and is wearing a red top. The woman on the right has dark hair and is wearing a dark blue floral top. The background is a soft-focus outdoor setting.

Nuorten huumekuolemia ei voi välttää
pistemäisillä ratkaisuilla.

Keskeistä on parantaa
ehkäisevän työn, riippuvuushoidon ja huumeiden käytön
seurauksien toimintamalleja kokonaisuutena
päihdehoitojärjestelmää ja sosiaalihuoltoa kehittämällä.

Terapiat
etulinjaan

Mielenterveystalo.fi

EHDOTUS: Kansallisen yhteistyöhankkeen perusidea

TAVOITE HANKEOPPAASSA

Hankeissa tulee kehittää erilaisten tukitoimien ja hoidon koordinaatiota, vahvistaa moniammatillista yhteistyötä sekä osaamista. Hankkeiden tavoitteet ja menetelmät tulee perustella alueellisesta tai kansallisesta tarpeesta.

YHTEISKEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHTA

Kehitetään päihdeongelmaisten hoitoa moniammatillisena kokonaisuutena, pitkällä tähtäimellä, kansallisessa yhteistyössä ja yhteistyöalueiden roolia selkeyttäen.

Ei siis keskitytä vain välittömässä huumekuoleman riskissä olevien hoitoon.

Yhteistyöhankkeen tavoitteet

- 1. Tehdään kansalliset tukipalvelut skaalautuvista asioista, jotka ovat useiden alueiden suunnitelmissa**
  - Esim. 24/7 digitaaliset neuvontapalvelut, omahoito/ooh, koulutusmateriaalit eri menetelmistä, hoitomallit
  - Säästää vähiä kehittämisrahoja kullakin HV-alueella eniten tarvittavaan kehittämistyöhön
  - Lisää materiaalien laatua ja helpottaa niiden ylläpitoa hankeajan jälkeen
- 2. Syvennetään jo laajasti käytettyjä alustaratkaisuja päihdehaittoja vähentävillä sisällöillä**
  - Mielenterveystalo, koulutusalausta, terapianavigaattori
  - Palvelut jo tuttuja kansalaisille ja ammattilaisille; fokuksena erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lähentyminen
- 3. Jatketaan verkostomaista yhteiskehittämistä parhaiden käytäntöjen tunnistamiseksi**
  - Hyvin toimivien kansallisten vertaiskehittämisverkostojen laajentaminen päihdehaittojen vähentämiseen
  - Menetelmävalinnat, koulutustarpeet ja parhaiten toimivien porrastettujen hoitomallien tunnistaminen
  - Fokus Sote-uudistuksen jälkeisissä mahdollisuuksissa kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta
- 4. Tarkastellaan huumehaittojen vähentämistä pitkällä tähtäimellä ja kokonaisuutena**
  - Painotus huumekuolemiin johtavien kehityskulkujen katkaisemiseen palveluketjun kaikissa osissa, ml. ennaltaehkäisy

Ideoita yhteistyössä kehitettävistä asioista

- 1. Päihdeongelmien porrastetun ja integroidun hoidon- ja tuen malli**
  - Yhteinen kansallinen malli (ideaali) kehittämistyön tueksi
- 2. Päihdeongelmien monialainen palvelu- ja hoidon tarpeen arviointijärjestelmä**
  - Terveys- ja sosiaalipalveluiden yhteistyössä rakennetut arviointikäytännöt ja tukijärjestelmä. Navigaattoriin ja alueellisiin ICT-järjestelmiin liitettävänä.
- 3. Päihdeongelmiin liittyvien keskeisten hoito/tukimenetelmien verkkokoulutukset**
  - Kouluttaminen ja osaamisen ylläpito YTA-alueittain tarpeen ja työnjaon mukaan
  - Keskeinen tehtävä YO-HVA-yhteistyölle hankesuunnitteluvaiheessa: priorisoitavat menetelmät ja koulutukset
- 4. Kansalaisten ja ammattilaisten tukipalvelut mahdollisimman vaikuttaviksi päihdeongelmien osalta**
  - Mielenterveystalon omahoito, ohjattu omahoito, tietosivustojen ja ammattilaisosion kehittäminen laajasti so-te -kentän, sivistystoimen, kuntien ja kolmannen sektorin tarpeisiin
- 5. Muita valmistelussa esille tulevia asioita, jotka kannattaa kehittää yhteistyössä**
  - Esim. alaikäisten korvaushoitokäytännöt...

Kansallinen yhteistyö on ollut välttämätön ja vaikuttava tapa edistää yhteistä tavoitetta

Vastuualueet (koordinaatio ja koulutukset) kuvattuna dialle

KOORDINAATION KOKONAISVASTUU

Suvi Lartamo

Hyvinvointialue yhteistyön vahvistaminen ja porrastettu hoidon ja tuen malli

Aikuisten koordinaatio
Saara Föhr Bovell

LaNu koordinaatio
Suvi Lartamo

Huumekuolemien
ehkäisyhanke -koordinaatio
Johanna Jesiöjärvi

Nepsy- verkosto
Saara Föhr Bovell

KOULUTUSTOIMINNAN KOKONAISVASTUU/Menetelmät
Susan Laitala

KOULUTUSTOIMINNAN DIGITAALISET PALVELUT
Pasi Roslund

POOH
+ÄOOH
Tuula
Simola

LOOH
Maija
Kuokkanen

NOOH
Suvi
Lartamo

OOH
Pasi
Roslund

KLT
Heidi
Launistola

KLT -N
Heidi
Launistola

KLT-L
Heidi
Launistola ja
Maija
Kuokkanen

ALI
Maija
Kuokkanen

TUKEPI
Tuula
Simola

TUKEPE
Tuula
Simola ja Pia
Kelorita

HoiLei
MIDI
Tuula
Simola ja Pia
Kelorita

Palkkio- ja
korvaushoito

Riippuvuus
tunnistamis-
osaaminen
Tiina Tantarimäki

Puheeksiotto,
MoHa
Janna Hujanen

DKT

Yhteisö-
vahvistusohjelmat

Intensiivinen perhe
ja
verkostotyöskentel
ymalli

Koulutussihteeri, kokonaisvastuu
Tiina Hirvonen

Koulutussihteeri, koulutusten syöttö alustalle
Eveliina Niiranen

Huomio menetelmistä: Palkon suositus ”Huumeriippuvuuksien hoidon ja kuntoutuksen psykososiaaliset menetelmät” 2021

- *Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat riittämättömiä vastaamaan huumeiden ja monipäihdekäytön yleistymisen myötä lisääntyneeseen palvelujen tarpeeseen. Seuraukset näkyvät sosiaaliturvan, yhteiskunnan järjestyksen ja turvallisuuden sekä oikeusjärjestelmän ja vankeinhoidon kustannusten kasvuna.*
- *Huumeriippuvuuksien hoidossa terveydenhuollon palveluvalikoimaan kuuluvat seuraavat menetelmät: Motivoiva haastattelu ja motivaatiota vahvistava hoitomalli (MI, MET) ja muut lyhytinterventiot, kognitiiviset ja käyttäytymisterapiat, pariterapia muun hoidon lisänä, palkkiohoito muun hoidon lisänä, yhteisövahvistusohjelma (CRA), yhteisövahvistusohjelma ja siihen liitetty perheohjaus (CRAFT) ja 12 askeleen hoito-ohjelma*
- *Nuorten huumeriippuvuudessa ja ongelmakäytössä palveluvalikoimaan kuuluvat seuraavat menetelmät: motivoiva haastattelu ja motivaatiota vahvistava hoitomalli (MI, MET) ja muut lyhytinterventiot, perheterapia, monimuotoiset systeemiset terapiat (esim. MDFT) nuorten käytöshäiriöiden ja niiden liitännäisongelmien kuten päihteiden ongelmakäytön ja rikoskäyttäytymisen hoidossa ja nuorten yhteisövahvistusohjelmat (ACRA, ACC).*
- *Samanaikaisten muiden psykiatristen häiriöiden hoidossa palveluvalikoimaan kuuluvat: dialektinen käyttäytymisterapia epävakaa persoonallisuushäiriön ja päihdehäiriön hoidossa sekä integroitu kognitiivis-behavioraalinen ryhmähoito kaksisuuntaisen mielialahäiriön ja päihdehäiriön hoidossa. Jos käytettävissä ei ole samanaikaisen päihde- ja mielenterveyshäiriön hoitoon ja kuntoutukseen vaikuttavaksi osoitettua psykososiaalista menetelmää, käytetään riippuvuuden hoidon ja kuntoutuksen lisänä kyseiseen mielenterveydenhäiriöön vaikuttavaksi osoitettuja menetelmiä.*

Huomioita:

- MDFT:n Suomeen adaptoitua sovellutusta on toivottu pitkään → pitäisi priorisoida
- Yhteistö-vahvistusohjelma samoin

Koulutusportfolio 2026 eteenpäin

Aikuiset/ikäntyneet

Nuoret

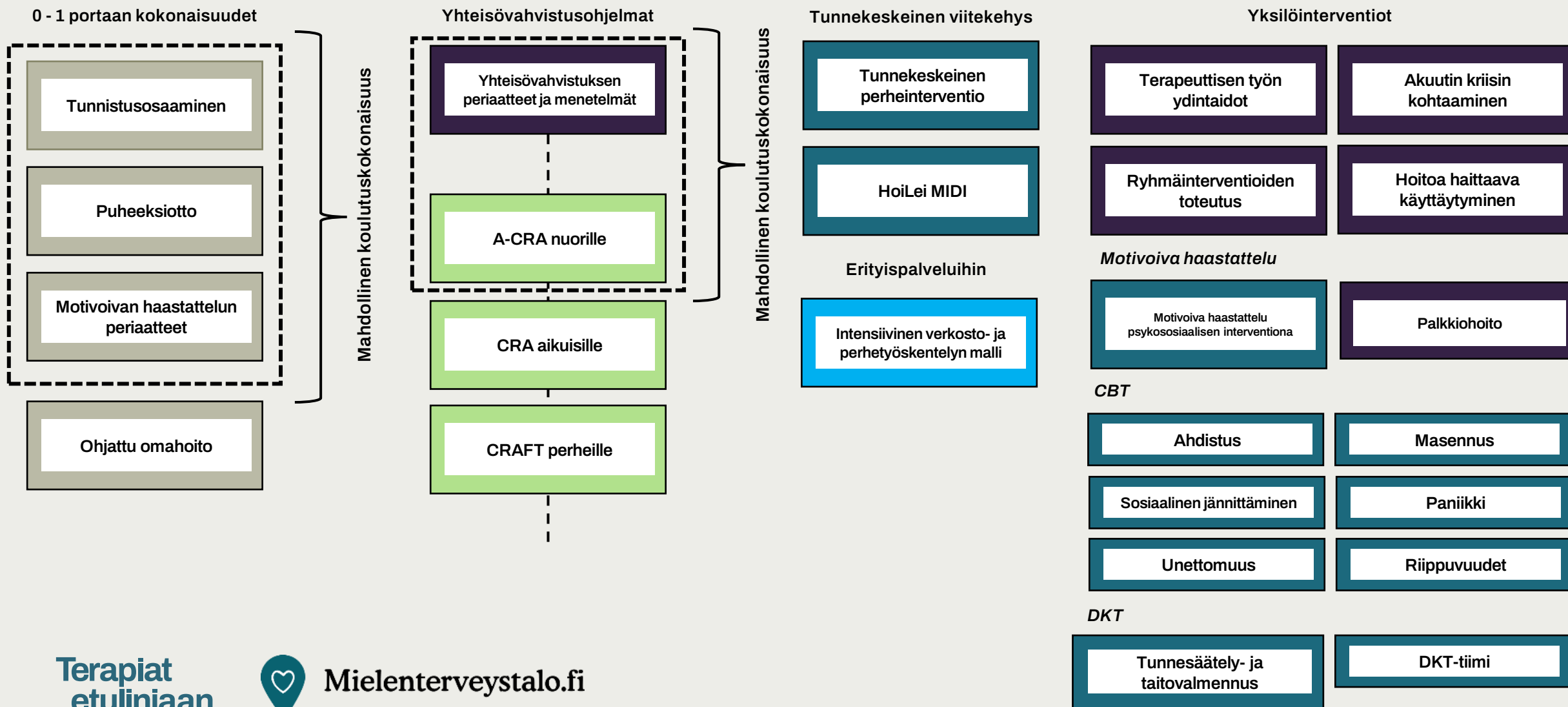
Lapset

Kognitiivinen lyhytterapia (5-10 käyntiä)	 ESH MO	Kognitiivinen lyhytterapia lasten kanssa	Käännös osittain	 MO
Tunnistusosaaminen, puheeksi otto, ja motivoiva haastattelu				
Ohjattu omahoito // assisterad egenvård 1-3 käyntiä (nuorten, lasten ja pienten lasten palveluissa ajoittain myös 4-5 käyntiä)				
Ahdistuksen kognitiivinen lyhytinterventio 3-8 käyntiä				 MO
Cool Kids* <i>*2024 lähtien kouluttajatahona HUS Tarkista viimeisimmät kriteerit ja toimintaperiaatteet ko. taholta.</i>				Työkirjat ruotsiksi MO
IPC interpersonaalinen ohjaus 3-6 käyntiä	Käännös tulossa	 MO		
IPT interpersonaalinen terapia 12-16 käyntiä	ESH	MO		
CRA	MO	A-CRA	MO	
CRAFT				MO
Intensiivinen perhe ja verkostotyöskentelyn malli				ESH MO
Palkkio- ja korvaushoitomallit				ESH MO
DKT Tunnesäätely ja taitovalmennus kokonaisuus				
HoiLei MIDI 6 käyntiä (alle 6 vuotiaat)				MO
Tunnekeskeinen perheinterventio 5-10 käyntiä				MO
Tunnekeskeinen pari-interventio 5 käyntiä				Käännös suunnitteilla
Traumainformoitu työote				
+ muita täydentäviä informatiivisia kokonaisuuksia mm. traumainformoitu työote, kehityksellisten vaikeuksien tunnistaminen ja huomioiminen				

Kaikille yhteinen moduuli: Kohtaaminen, tunnistaminen ja motivointi päihdeongelmissa:

varhainen tunnistaminen ja puheeksiotto, motivaation vahvistaminen ja autonomian tukeminen, kognitiivis-behavioraaliset taidot, perheen ja yhteisön mukaanotto, haittoja vähentävä ja kehitysvaiheeseen sopiva lähestymistapa, eri toimijoiden roolit ja vastuut

Terapiat etulinjaan

Koulutusalueista on kaikille
hyvinvointialueille maksuton
osaamisen ylläpidon alusta!!!

Mielenterveystalo.fi

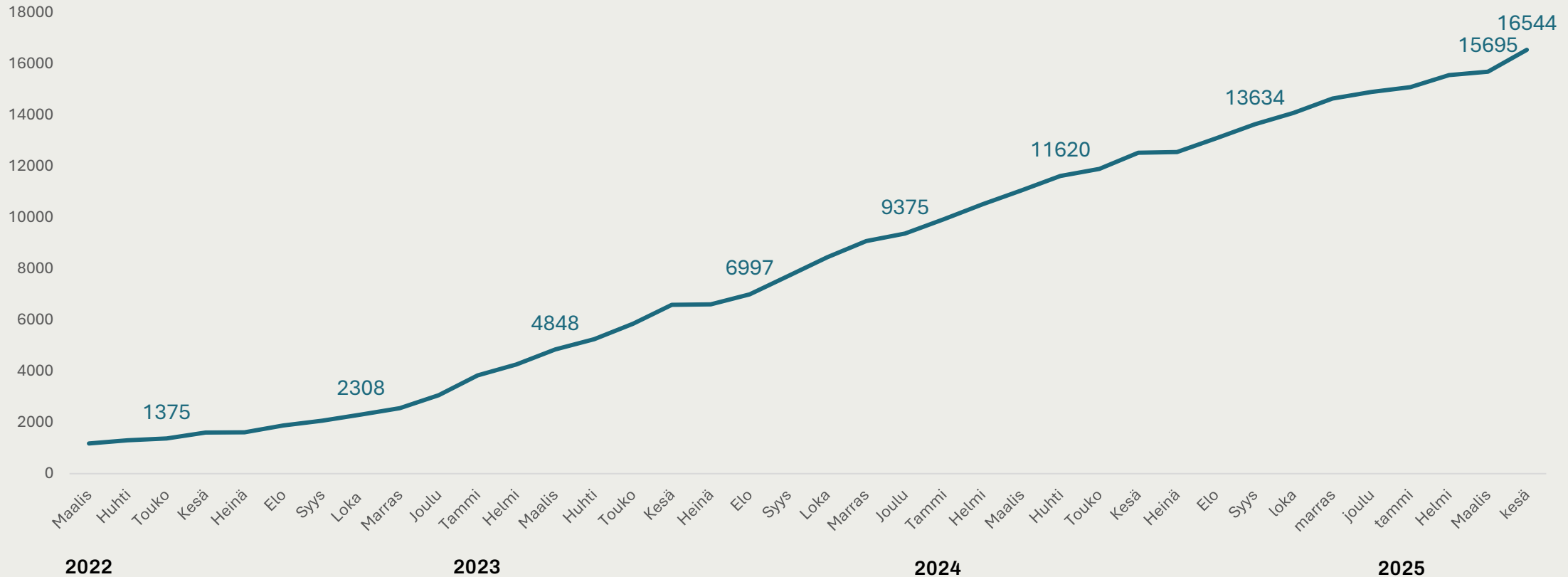
Koulutuspalvelun hyödyt

- Koulutuspalvelusta siirtyy osaksi kansallisesti vakiintunutta Mielenterveystalo.fi-palvelua – helppo kirjautuminen tutusta paikasta.
- Koulutukset on rakennettu modulaarisiksi – syventäviä osioita on helppo rakentaa tarpeen mukaan.
- Olennaista sisältöä ylläpidetään ja kehitetään.
- Alusta on rakennettu vastaamaan hyvinvointialueiden koulutustarpeisiin – uusia kokonaisuuksia rakennetaan ketterästi tarpeen mukaan.
- Alustan hyödyntämisen voi nivoa joustavasti osaksi alueen omia prosesseja.

Digitaalinen koulutusala tavoittaa ammattilaiset

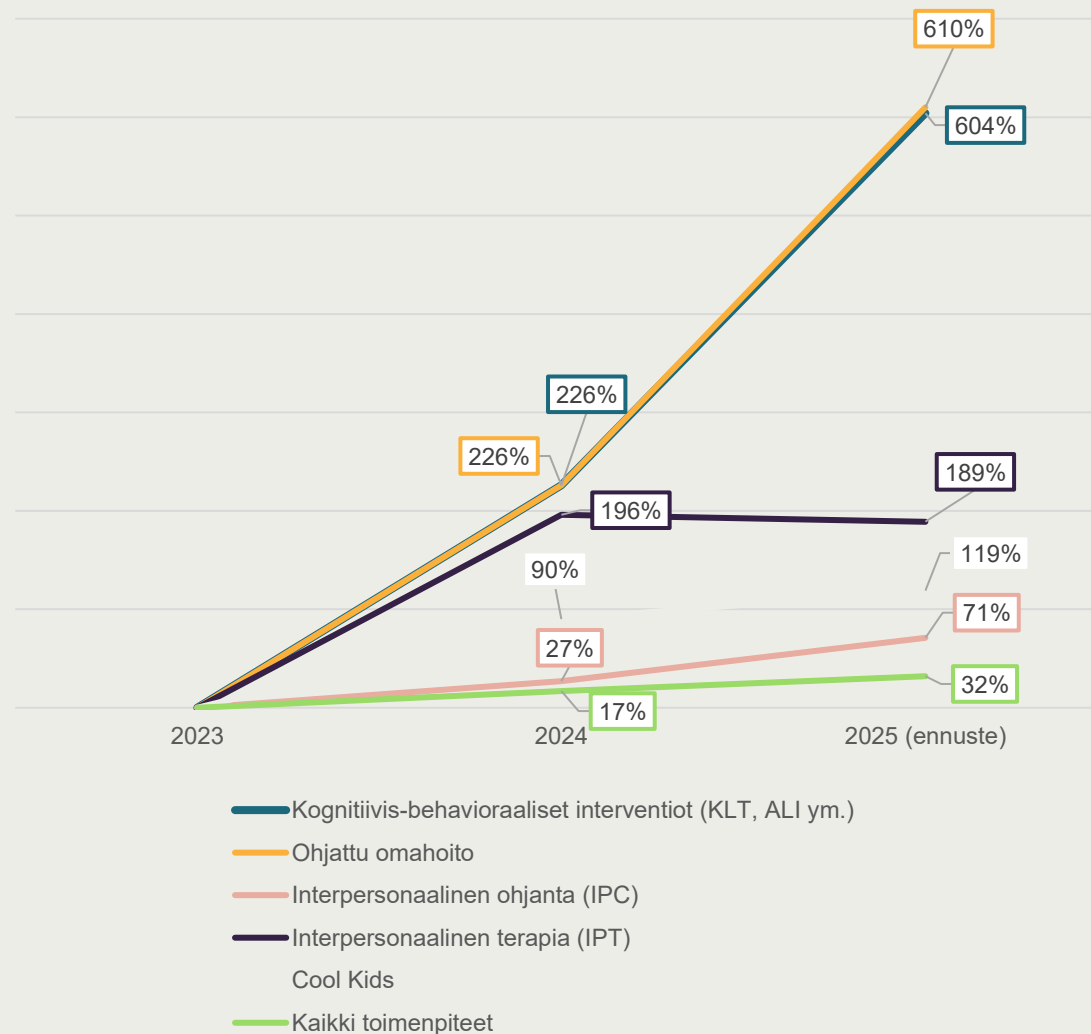
2025 loppussa n. 17000

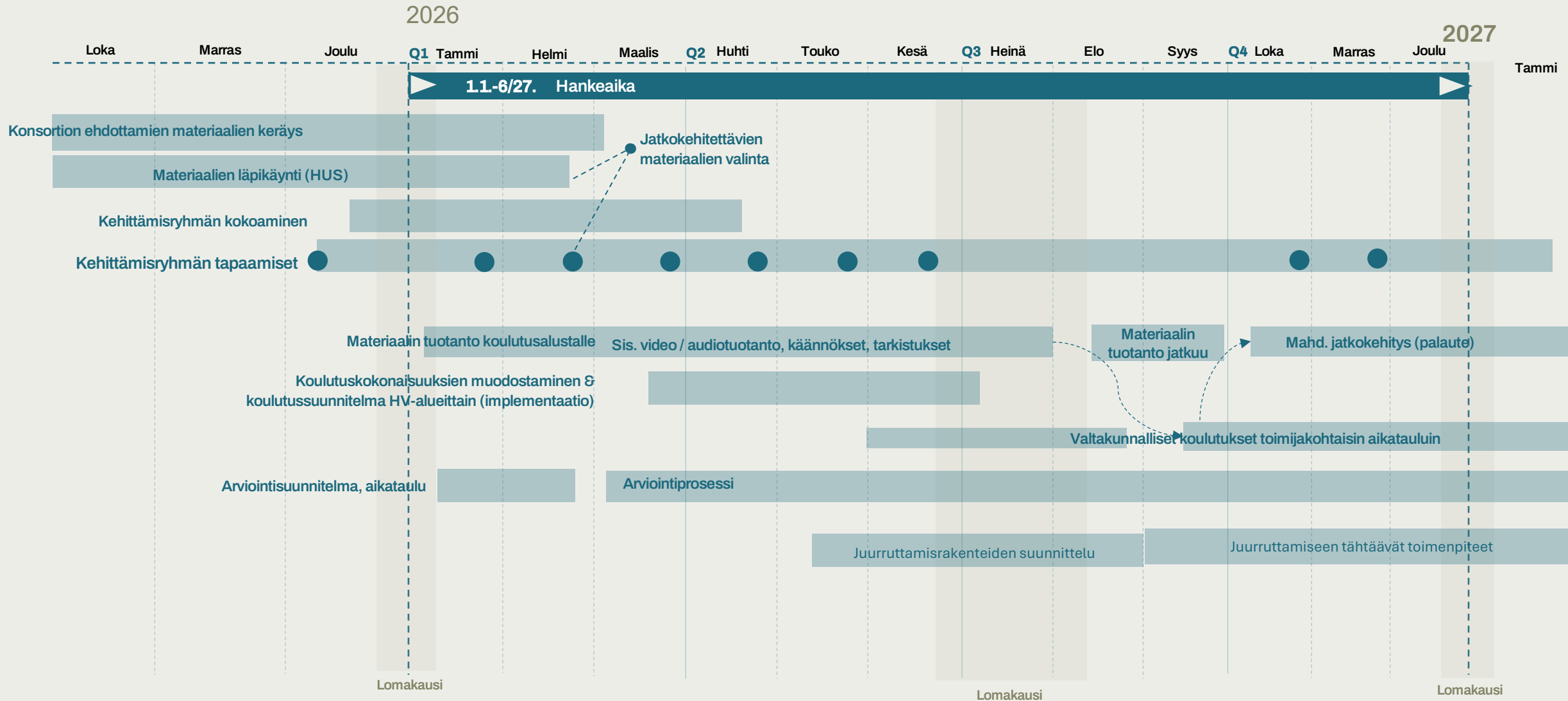
Toimenpidekoodien kasvu 2023-2025

- Kognitiivis-behavioraaliset interventiot, sekä ohjatut omahoidot kasvaneet suhteessa muihin merkittävästi.
- Kasvu merkittävää myös suhteessa alimpaan vaalean vihreällä olevaan janaan, jossa mukana kaikki toimenpidekoodit eli kasvua ei samassa suhteessa ole tapahtunut yleisesti.
- Toimenpide koodit kuitenkin muuttuivat 1.1.2026 ja tämä tuo haasteita tulevissa raportoinneissa.

Käytetyimpien spesifien psykososiaalisten interventioiden toimenpiteiden kasvu 2023-2025

materiaalien kehittämis- & koulutusprosessin aikataulu

A group of children are shown from behind, hugging each other in a warm embrace. One child in the foreground has long, straight red hair. Another child next to them wears a brown felt hat with a white pom-pom. They are outdoors, possibly on a beach or in a park, with a blurred background of trees and a bright sky.

Päihdeongelmien ehkäisy alkaa perheistä.

Sosiaalihuolto ja perheiden varhainen tuki ovat olennainen osa palvelujärjestelmän kehittämistä.

Terapiat
etulinjaan

Mielenterveystalo.fi